

АЛЕКСАНДРА МИЛЕТИЋ * ИВАНА ДРОБНИ

СОЛФЕЋО

За први разред шестогодишње музичке
школе

МЕТОДСКИ ПРИРУЧНИК ЗА НАСТАВНИКЕ

Садржај

Опште напомене	3
Пулс, тактирање и нотне вредности, линијски систем, тон ДО.....	5
Тон СОЛ, солмизација и абецеда, бас-кључ	8
Тон МИ, трозвук, мера $\frac{4}{4}$	12
Тонове РЕ и ФА, продужавање нота, мера $\frac{3}{4}$	15
Тетрахорд, лљк трајања, половина паузе, помоћне линије	20
Тон СИ из мале октаве, осмина паузе, стакато	21
Утврђивање тона СИ из мале октаве и осминске паузе, тон ЛА	26
Тон СИ, претакт, трозвук.....	28
Це-дур лествица, ступањ, степен, интервал	29
Каденца Це-дура, терца, главни ступњеви, четвртина с тачком	33
Еф-дур лествица.....	37
Обрнуто пунктирана фигура, синкопа, трозвуци	40
Ге-дур, велика и мала терца, кварта	42
Узмах, квинта, квинтакорд	45
Утврђивање Ге-дура	47
Утврђивање Еф-дура.....	49
Вежбања	52
Утврђивање Це-дура, Еф-дура и Ге-дура	55
Обнављање и вежбање	60

Опште напомене

Методски приручник који прати уџбеник *Солфеђо* за први разред шестогодишње музичке школе креиран је с намером да колегама наставницима пружи значајну подршку у реализацији наставе овог предмета. Прва година учења музике, уједно и најзахтевнија у методичком погледу, представља етапу учења у којој је потребно, осим поставки основа музичке писмености, увести децу у свет звука, разумевања основних музичких појмова, певања, слушања, препознавања и стваралаштва којима ће се препустити без страха од непознатог и одбојности због неразумљивог. Ауторке су се у том смислу трудиле да пажљиво преплићу све елементе предвиђене Наставним планом и програмом и да успоставе баланс у распоређивању наставних садржаја и музичке грађе који сачињавају не само *Уџбеник*, већ и овај *Приручник*.

Конкретно, то значи да је *Уџбеник* растерећен већине садржаја што подразумевају различита неопходна вежбања која се изводе на часовима и којима не треба оптерећивати ученике. Ту се у превасходно мислило на опажање и диктате, а затим и на хармонизације песама и мелодијских примера (иако су они дати и у аудио-формату како би ученици добили додатни подстицај за самостално вежбање). С тим у вези треба нагласити став ауторки да у почетној настави рад на опажању и бележењу диктата треба да се реализује под контролом наставника, на часу, док самостално може да се изводи у форми самодиктата, препознавања метра и (евентуалног) записивања ритмичке окоснице. Из тог разлога се и у *Уџбенику* нашло само неколико диктата у аудио-формату намењених за домаће задатке. Међутим, важно је напоменути да диктати, односно записивање онога што се чује, треба неговати од почетка наставе, без притиска и уз помно праћење да ли су ученици ову дисциплину прихватили као логичан след, односно део наставног тока. Осим тога што је обезбеђено да оно што записују имају у свом искуству као звучни фонд, односно мелодијско-ритмичку комбинаторику која је припремљена, постављена и провежбана, потребно је обратити пажњу и на то да од првог часа ученици пишу ноте, што им је најбоље задавати као домаћи задатак. Овај елемент се често запоставља, а веома је важан – да ученици овладавају писањем нота, што се у почетку учења музике постиже преписивањем савладаних примера – песама, мелодијских вежби и примера за ритмичко читање.

Почетак рада на развоју музичке писмености, упоредо са стварањем звучних наслага учењем различитих наменских дечјих, народних песама и песама-модела, као и упознавања основних музичких ознака и појмова, ослања се у великој мери на рад на ритму. Ритам као методичко полазиште или, тачније, говорни ритам српског језика, послужио је ауторкама да путем дечјих бројалица неосетно развијају способност ученика да препознају и репродукују равномерну пулсацију и груписање ритмичких удара. У ту сврху, уз уобичајено корачање и тактирање, уведено је, упоредо с мануелном репродукцијом, коришћење различитих покрета (*Body Percussion*), који осим својеврсног 'освежавања' наставе имају за циљ да

будућим извођачима обезбеде неопходан развој координације и поделе пажње. У каснијим етапама наставе бројалице и извођење ритма на различите начине представљају зачетак рада на музичком стваралаштву подстицањем за осмишљавањем и импровизацијом различитих ритмичких пратњи.

Грађа која чини овај приручник, распоређена је према целинама (лекцијама) у *Уџбенику* и повезана је с конкретним примерима. Из тог разлога и нумерација појединачних вежбања, хармонизација, или додатних примера прати ону из *Уџбеника*.

Напомињемо да су сва вежбања наведена у *Приручнику* дата опционо и да динамика њихове обраде треба да зависи искључиво од могућности групе. Препорука је, свакако, да наставници самостално осмишљавају додатне задатке и вежбања.

Ауторке

Пулс, тактирање и нотне вредности, линијски систем, тон ДО

Облици рада на ритму не само у оквиру бројалице „Гусен, гусеница“, већ и других, могу се применити савладавањем нових, додатних примера. При томе је важно водити рачуна да садрже (максимално) дводелну поделу јединице бројања. Примера ради, погодне бројалице биле би „Плива патка преко Саве“ и „Ко пре до мене“.

Уколико услови у којима се одвија настава то дозвољавају, уз бројалице се, осим облика рада предложених у *Уџбенику*, препоручује осмишљавање различитих корака (кореографија) уз поделу ученика у групе и коришћење алтернативних инструмената који прате њихово извођење.

ДОШЛА МИ БАКА НА ПАЗАР

Народна песма, Србија
(клавирска пратња И. Дробни)

Moderato

3

mf До - шла ми ба - ка на па - зар.

Еј, ста - ра ба - ка — на па - зар.

МАЛИ ПАТАК

Andante

А. Милетић

4

mf И - де, ма - ли

па - так на да - ле - ки пут. Ре - пић му је кра - так,

а кљун му је жут. Ка - о вој - ник *f* сту - па: *mf* тра - та, та - та,

та. И - де да се *f* ку - па, *mf* ква - че: ква - ква, ква. *rit.*

МАЛИ ПАТАК

(народна варијанта)

5 Vivo А. Милетић

mf И - де, ма - ли

па - так на да - ле - ки пут. Ре - пић му је кра - так,

а кљун му је жут. Ка - о вој - ник *f* сту - па: *mf* тра - та, та - та,

та. И - де да се *f* ку - па, *mf* ква - че: ква - ква, ква.

Тон СОЛ, солмизација и абецеда, бас-кључ

ДО, ДО, ШТА ЈЕ ТО?

З. М. Васиљевић

(клавирска пратња И. Дробни)

Moderato

10

The musical score is written in bass clef with a 2/4 time signature and a Moderato tempo. It begins with a piano introduction marked *mf* (mezzo-forte), consisting of four measures. The first stanza of the song is in two lines, each with four measures of music and lyrics. The second stanza also consists of two lines, each with four measures of music and lyrics. The score concludes with a double bar line.

До, до, шта је то? Пр - ви тон у ска - ли.

Пр - ви тон но - та до знај - те де - цо то.

СОЛ МИ ДАЈ

Народна песма, Србија
(клавирска пратња И. Дробни)

Vivo

11

mf.

f

rit.

Сол ми дај, сол ми дај, да по - со - лим за - ло - гај,

ла - не мој, Ми - ла - не, со - ли ме - ни дај.

Певати с ученицима песме–моделе за тонове до и сол уз скраћивање и издвајање иницијалиса. Овим вежбама додати препознавање тонова (до и сол) које наставник изводи на клавиру. Тонове изводити кратко, брзином М.М. = 54–60, а од ученика тражити да тренутно реагују и отпевају препознате тонове солмизацијом. Сличне серије осмишљавати и као диктате које ученици треба да записују без означавања трајања (нпр. целим нотама) у нотним свескама. Брзина свирања је иста као код усменог облика рада.

ДО ЈЕ ДОЛЕ, СОЛ ЈЕ ГОРЕ

З. М. Васиљевић

(клавирска пратња И. Дробни)

12

Vivo

mf До је до - ле, сол је го - ре, до је у - век до - ле.

mp

Песма „До је доле, сол је горе“ осим фиксирања односа тонских функција до и сол и (будуће) тоничне квинте Це-дура, послужила је и као увод у ритмичко читање, парлато. Препорука је да се на часовима реализују слични примери на овим тоновима који могу да буду обрађени као парлато или препознавање мотива. Овим вежбањима придружити и равномерно читање тонова до, сол и фа у виолинском и бас-кључу. Метрономска брзина при равномерном читању не би требало да буде бржа од М.М. = 54–60.

ПАРЛАТО

Moderato

И. Дробни

12 а

Moderato

И. Дробни

12 б

ПРЕПОЗНАВАЊЕ МОТИВА НА ТОНОВИМА ДО и СОЛ

Moderato

И. Дробни

12 в

С ОНЕ СТРАНЕ ДУНАВА

Народна песма, Србија
(клавирска пратња И. Дробни)

13 *Vivo*

f Со - не стра - не Ду - на - ва и - ма јед - на ко - ле - ба.

mf

У ко - ле - би се - ка, га - ра - ва па ле - па.

УСМЕНИ ДИКТАТ

Moderato

1. 2. 3. 4. И. Дробни

13 а

Тон МИ, трозвук, мера 4⁴

Паралелно с извођењем бројалица, импровизација различитих покрета који их прате, неопходно је посветити пажњу тактирању и вежбама тактирања без певања. Наиме, тактирање као оријентација унутар тактних црта и својеврсно „омеђавање“ сваког његовог дела треба да помогне схватању музичког простора сваком од протагониста у музичком извођењу. Тај простор истовремено је и личан, јер се одбројава за себе и не треба да омета друге. Покрети треба да су одсечни и прецизни, по клупи, унутар „личног простора“ а никако у ваздуху, јер заклањају поглед и ремете праћење нотног текста. Током ових вежби, где се гласно броје јединице (пр-ва, дру-га, итд.), важно је да наставници воде рачуна о томе да покрети ученика буду функционални будући да на крају треба да пређу у навику.

КОЊ ИМА ЧЕТ'РИ НОГЕ

Andante

З. М. Васиљевић
(клавирска пратња И. Дробни)

20

The musical score is written for voice and piano. It consists of two systems. The first system has a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line starts with a mezzo-forte (mf) dynamic and the lyrics 'Коњ и - ма че - т'ри но - ге, зец и - ма че - т'ри но - ге,'. The piano accompaniment also starts with mf. The second system continues the vocal line with the lyrics 'ко - за и - ма че - т'ри но - ге и још ро - га два!'. The piano accompaniment continues with the same melody. The score is in 4/4 time and the key signature has one flat (B-flat).

МИ ЈЕ У СРЕДИНИ

З. М. Васиљевић

(клавирска пратња И. Дробни)

21

Moderato

mf Ми је у сре - ди - ни Це - дур тро - зву - ка. *Fine*

f Хај, нек' се чу - је, чу - је, хај, нек' се зна: Шта? *D.C. al Fine*

Певати с ученицима песме–моделе за тонове до, ми и сол са скраћивањем према иницијалису. Вежбати препознавање тонова усмено и писмено на начин који је описан у претходној лекцији. Осмишљавати примере за препознавање мотива по узору на вежбу 21а.

ПРЕПОЗНАВАЊЕ МОТИВА НА ТОНОВИМА ДО–МИ–СОЛ

Moderato

1. 2. 3. 4.

Вежбе на тоновима до, ми и сол (23, 24 и 25) прочитати с ученицима парлато пре певања уз тактирање у темпу који је приближно М.М. = 72–76. После певања поменутих примера урадити диктат. Диктат је дат по мотивима и не треба га свирати као целину. Важно је да ученици почну да памте и репродукују прво мање заокружене целине, које ће касније бити постепено прошириване. Ученици

одмах после свирања двотакта треба да без застоја понове саслушано солмизацијом уз тактирање, а затим запишу. Потребно је водити рачуна о томе да се укључе у пулсацију без застоја и прекида. Такође би добро било осмишљавати примере за равномерно читање на тоновима до, ми и сол у оба кључа, по узору на оне који су наведени у *Уџбенику*.

МОТИВИ ЗА УСМЕНИ/ПИСМЕНИ ДИКТАТ НА ТОНОВИМА ДО–МИ–СОЛ

25 а

Moderato

1. 2. 3. 4.

И. Дробни

МИ ИДЕМО ПРЕКО ПОЉА

26

Allegro

М. А. Васиљевић

mf Ми и - де - мо пре - ко по - ља, пре - ко по - ља,

ми и - де - мо пре - ко по - - - ља.

* Иако је у *Уџбенику* песма-модел „Ми идемо преко поља“ наведена, вежбања ради, у бас-кључу, на аудио-снимку се мелодија чује у првој октави, а тако је у овом запису у виолинском кључу. Да се овако одредимо утицала је чињеница да ће ученици песму свакако певати у првој октави.

Тонови РЕ и ФА, продужавање нота, мера $\frac{3}{4}$

РЕСАВО ВОДО 'ЛАДНА

30

Moderato

М. А. Васиљевић

mp Ре - са - во, во - до 'лад - на, — Ре - са - во.

ФАЛИЛА МИ СЕ ПРОШЕНА МОМА

31

Moderato

Народна песма, Србија

mp Фа - ли - ла ми се — про - ше - на

мо - ма, фа - ли - ла ми се — про - ше - на.

Певати солмизацијом песме–моделе за тонове ре (ми) и фа уз скраћивање мелодије према иницијалису. Усмено и писмено вежбати препознавање тонова. Комбиновати с вежбама препознавања мотива. По узору на препознавање мотива, свирати ученицима једноставне диктате (до четири такта у овом периоду). Започети двотактима, а затим, у зависности од групе, давати по два двотакта које су ученици усмено поновили.

ПРЕПОЗНАВАЊЕ МОТИВА НА ТОНОВИМА РЕ–МИ–ФА

31 а

Moderato

1. 2.

И. Дробни

ФАБРИКА БОМБОНА

32

Moderato

М. Живковић

f Фа - бри - ка бом - бо - на и чо - ко - ла - де

фа - бри - ку - је по - не - што и од мар - ме - ла - де.

Вежбати с ученицима тактирање три потеза уз гласно бројање. Осмишљавати примере за препознавање мотива у мери $\frac{3}{4}$ по узору на вежбе 35а и 35б. После препознавања откуцати у целини.

ПРЕПОЗНАВАЊЕ МОТИВА

Andante
1. 2. И. Дробни

35 а

3. 4.

Moderato
1. 2. И. Дробни

35 б

3. 4.

ДИКТАТИ НА ТОНОВИМА РЕ–МИ–ФА

Moderato
1. 2. А. Милетић

38 а

Moderato
1. 2. А. Милетић

39 а

Moderato
1. 2. И. Дробни

41 а

РЕКА

Andante

Д. Шћепановић

42

mf Ре - кли су ми, ре - кли су ми, не - мој по - крај ре - ке.

До - ле во - да сти - же ла - ко па - зи ма - ли Мар - ко!

Ду - бо - ка је во - да ја - ко, до - ђи ма - ли Мар - ко.

Легато, ритмичко читање, парлато

Мелодијске вежбе 47 и 48 добро увежбати парлато пре певања и посебно обратити пажњу на прецизно извођење артикулационих ознака. Уз ове етиде посебно конструисати једноставне етиде за парлато и певање, у којима ће нагласак бити на артикулацији.

ЕТИДЕ ЗА ПАРЛАТО И ПЕВАЊЕ

Andante И. Дробни

48 а

Allegro И. Дробни

48 б

МЕЛОДИЈСКИ ДИКТАТ

Andante А. Милетић

48 в

РИТМИЧКИ ДИКТАТ

Andante А. Милетић

56 а

У оквиру области слушање музике, ученици имају задатак да препознају меру у одабраним композицијама и да слушајући тактирају. На часовима препознавање мере вежбати на основу слушања дечјих и народних песама или инсерата из уметничке литературе које изводи наставник.*

* Додатне примере за рад на препознавању метра користити из књиге *Solfedо - Ritam*.

Тетрахорд, лѹк трајања, половина паузе, помоћне линије

Вежбати с ученицима примере за равномерно читање у којима су заступљени тонови на помоћним линијама. Исте или сличне задатке осмишљавати и за усмене или писмене вежбе препознавања тонова.

РАВНОМЕРНО ЧИТАЊЕ

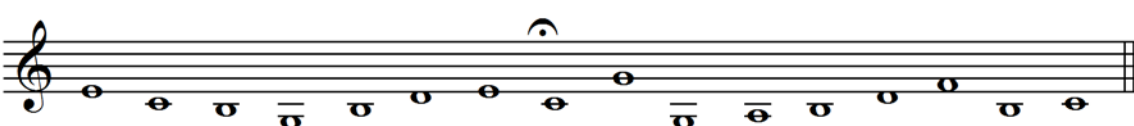
65 а

65 б

65 в

Вежбе за препознавање мотива могу да се користе и као писмени диктат.

ПРЕПОЗНАВАЊЕ МОТИВА

65 г

Moderato 1. 2. И. Дробни

3. 4.

65 д

Moderato 1. 2. И. Дробни

3. 4.

Тон СИ из мале октаве, осмина паузе, стакато

СИНОЋ БИЛА МЕСЕЧИНА

66

Vivo

А. Милетић
(клавирска пратња И. Дробни)

mf Си - ноћ би - ла ме - се - чи - на и - гра - ли смо жмур - ке.
Ви - ја - ли се, скри - ва - ли се и и - гра - ли јур - ке.

Жму - ри - ла сам ја, бро - ја - о си ти,

сад ћу ја да бро - јим, ти ћеш жму - ри - ти.

После научене песме–модела за тон си вежбати препознавање тонова од до до сол, којима треба додати и тон си из мале октаве.

Пример 68 прочитати ритмички, а затим вежбати препознавање и репродукцију тонских висина. Отпевати вежбу.

ПРЕПОЗНАВАЊЕ ТОНОВА

A. Милетић

68 a

A. Милетић

(клавирска пратња И. Дробни)

Vivo

68

После отпевањог примера обрадити мелодијски диктат.

МЕЛОДИЈСКИ ДИКТАТ

Moderato

A. Милетић

68 6

А. Милетић
(клавирска пратња И. Дробни)

Andante

69

Диктат који прати 69. етиду свирати по двотактима које ће ученици одмах усмено понављати, а потом бележити. На крају исписати цео диктат на табли и отпевати га групно. У следећој фази добро би било радити на развоју меморије и то тако што се у сваком следећем певању диктата може брисати по такт или двотакт (у зависности од могућности групе). Циљ је да на крају ученици цео диктат отпевају по сећању. Сличну технику рада добро је примењивати при обради једноставнијих мелодијских примера, односно диктата.

МЕЛОДИЈСКИ ДИКТАТ

Moderato

1. 2. А. Милетић

69 а

Осмишљавати ритмичке диктате по узору на примере 71 и 72 и комбиновати их са ритмичким читањем.

ИГРАЛИ СМО ЖМУРКЕ

А. Милетић

(клавирска пратња И. Дробни)

Allegro

74

mf

И - гра - ли смо жмур - ке бро - ја - о си ти, сад ћу ја да

бро - јим, ти ћеш жму - ри - ти. *f* Ку - че, ма - че, ја - ре, па - че, га - вран, свра - ка, де - ка, ба - ка,

1. миш, пе - тлић, вук, де - тлић, 2. де - тлић, фо - ка, пе - тлић, ко - ка.

СИНОЋ ЈЕ КУЦА ЛАЈАЛА

З. М. Васиљевић

(клавирска пратња И. Дробни)

Andantino

75

Синоћ је куца лајала

ла - ја - ла, ла - ја - ла на Ме - сец и на

зве - зди - це, на Ме - сец и на зве - зди - це

ма - ле - не. Си - ноћ је ку - ца ла - ја - ла.

Утврђивање тона СИ из мале октаве и осминске паузе, тон ЛА

ЛАСИЦА МАЛА

Allegro И. Дробни

80

Ла - си - ца ма - ла ла - лу је њу - шка - ла,
ша - пи - цом ди - ра - ла и за - спа - ла.

Осим препознавања, певања и записивања појединачних тонских висина (које би укључивале и тон ла), као и препознавања и интонирања мотива, предлог је и да се бележе једноставни диктати. Први диктат може да се свира и само до половине будући да представља заокружену целину.

МЕЛОДИЈСКИ ДИКТАТИ

Moderato А. Милетић

80 а

Moderato А. Милетић

80 б

ЛАКЕ НОГЕ

В. Марковић

(клавирска пратња И. Дробни)

Vivo

81

f Ла - ке но - ге по - ско - чи - те, ла - ке

но - ге ско - чи - те. Сва - ко до - бро

до - ско - чи - те, сва - ко до - бро до - ско - чи - те! *rit.*

Осмишљавати задатке у којима ученици треба да допуне мелодију или ритам. Такође је добро задавати да се на одређену мелодију осмисли ритмичка пратња.

СТВАРАЛАШТВО

Moderato

Тон СИ, претакт, трозвук

СИНОЋ МАЈКА ОЖЕНИЛА МАРКА

Народна песма, Црна Гора
(клавирска пратња И. Дробни)

89

Adagio

mp Си - ноћ мај - ка о - же - ни - ла Мар - ка, си - ноћ мај - ка о - же - ни - ла Мар - ка.

Осим препознавања, певања и записивања појединачних тонова, вежбати препознавање, певање, а затим и записивање мотива с претактом.

ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ЗАПИСИВАЊЕ МОТИВА С ПРЕТАКТОМ

89 а

Moderato

1. 2. 3. 4. А. Милетић

5. 6.

Препознавање тонова тоничног трозвука, осим као појединачних тонова и у мотивским целинама, може се организовати и кроз игру. Један од примера такве игре био би да се сваком ученику „додели“ тон који ће представљати (до, ми или сол), са задатком да устаје када га наставник свирањем тонова „прозове“. Такође је корисно да се вежба певање (задатих) тонова из трозвука датих у симултаном звучању.

Увек је корисно обновити вежбе тактирања с ученицима. Прикупљајући и каналишући њихову пажњу, потребно је испратити препознавање мере преко покрета тактирања у композицијама за слушање. Корисно је за домаћи задатак оставити један пример у којем ће ученици самостално препознати меру, али само уколико ће се тај домаћи задатак проверити на следећем часу како би се сагледало да ли су стекли способност да препознају меру музичке целине коју слушају.

Це-дур лествица, ступањ, степен, интервал

А. Милетић
(клавирска пратња И. Дробни)

Moderato

100

Вежбати препознавање тонова Це-дур лествице који симулирају тонско кретање у примерима који се обрађују. После певања мелодијских примера записивати диктате конципиране по сличном принципу. Узорни задаци (препознавање тонова и диктат) дати су за етиду бр. 100.

ПРЕПОЗНАВАЊЕ ТОНОВА И ДИКТАТ

100 а

Moderato

100 б

А. Милетић
(клавирска пратња И. Дробни)

Moderato

101

Measures 1-4 of exercise 101. The right hand plays a melody of eighth notes, and the left hand plays a bass line of eighth notes. Both hands start with a mezzo-forte (mf) dynamic. The time signature is 2/4.

Measures 5-8 of exercise 101. The right hand continues the melody, and the left hand continues the bass line. The piece concludes with a double bar line.

А. Милетић
(клавирска пратња И. Дробни)

Moderato

102

Measures 1-4 of exercise 102. The right hand plays a melody of eighth notes, and the left hand plays a bass line of eighth notes. Both hands start with a mezzo-forte (mf) dynamic. The time signature is 2/4.

Measures 5-8 of exercise 102. The right hand continues the melody, and the left hand continues the bass line. The piece concludes with a double bar line.

105 Умерено И. Дробни

ВЕЖБА ЗА РАСПЕВАВАЊЕ

105 a Allegro И. Дробни

Умерено

И. Дробни

106

Exercise 106 is in 3/4 time. The vocal line (treble clef) begins with a whole rest for the first four measures, then enters in the fifth measure with a half note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The piano accompaniment (grand staff) starts with a *mf* dynamic. The right hand plays a steady eighth-note pattern: G4-A4-B4-C5-B4-A4-G4. The left hand plays a bass line with notes G3, A3, B3, and C4. The exercise concludes with a final cadence in the fifth measure.

МЕЛОДИЈСКИ ДИКТАТ

Moderato

И. Дробни

Exercise 107 a is a melody dictation exercise in 3/4 time. It consists of four measures, each labeled with a number (1. to 4.). The melody is written in a single treble clef staff. Measure 1: G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter). Measure 2: C5 (quarter), B4 (quarter), A4 (quarter). Measure 3: G4 (quarter), F4 (quarter), E4 (quarter). Measure 4: D4 (half), C4 (half). The exercise ends with a double bar line.

Каденца Це-дура, терца, главни ступњеви, четвртина с тачком

Осмишљавати различите варијанте каденце Це-дура и певати с ученицима на сваком часу. Вежбати певање скокова на субдоминанту, доминанту и вођицу уз хармонизацију на клавиру.

ХАРМОНИЗАЦИЈА СКОКА НА ВОЂИЦУ

112 а

The score for exercise 112a consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line is in treble clef and contains three measures: a quarter note G4, a quarter rest, a quarter note A4 with an accent (>), a quarter rest, a quarter note G4, a quarter rest, and a half note F#4. The piano accompaniment is in grand staff (treble and bass clefs) and contains three measures: a quarter note G4, a quarter rest, a quarter note A4, a quarter rest, a quarter note G4, a quarter rest, and a half note F#4. The piano part includes chords and single notes in both hands.

Увежбавању скока на вођицу додати и скокове на други ступањ. Скок на други ступањ повезати с каденцом и функцијом доминанте.

ХАРМОНИЗАЦИЈА СКОКА НА ДРУГИ СТУПАЊ

112 б

The score for exercise 112b is identical to 112a, featuring a vocal line and piano accompaniment with the same notes and rests.

ПРЕПОЗНАВАЊЕ МОТИВА

Moderato

1. 2. И. Дробни

113 а

The score for exercise 113a is a single melodic line in treble clef, 4/4 time. It contains four measures of a motif, numbered 1. through 4. The motif is: quarter note G4, quarter note A4, quarter note B4, quarter note C5, quarter note B4, quarter note A4, quarter note G4, quarter rest. The first measure is marked '1.', the second '2.', the third '3.', and the fourth '4.'. The tempo is marked 'Moderato' and the composer is 'И. Дробни'.

Мелодијски диктати који укључују и ритмичку фигуру четвртине с тачком могу се радити и усмено и писмено.

МЕЛОДИЈСКИ ДИКТАТИ

Allegro
1. 2. И. Дробни

113 б

Andante
1. 2. И. Дробни

113 в

РИТМИЧКИ ДИКТАТ

Moderato
1. 2. И. Дробни

115 а

После савладавања песме „Ерско коло“ од тона фа вежбати с ученицима транспоновање мотива (по слуху), ради додатне звучне припреме Еф-дура и овладавања солмизационим изговором.

ПОМЕРАЊЕ (ТРАНСПОНОВАЊЕ) МОТИВА

Moderato
1. 2. И. Дробни

117 а

121

Andante

Т. Конконе

121

Andante

Т. Конконе

p

p

The musical score consists of four systems, each with a vocal line and a piano accompaniment. The tempo is marked 'Andante'. The key signature has one sharp (F#). The piano part features a consistent eighth-note accompaniment in the right hand and a bass line in the left hand. The vocal line is marked with a piano (*p*) dynamic. The score concludes with a double bar line at the end of the fourth system.

122

Moderato

Г. Конконе

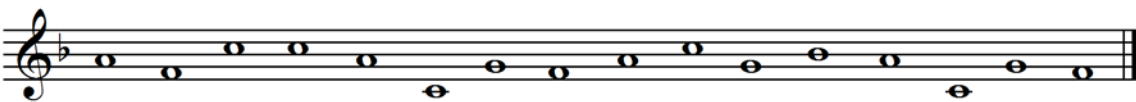
The musical score is written for piano in 4/4 time, marked Moderato. It consists of four systems of staves. The first system includes a treble and bass staff for the piano, with a piano (p) dynamic marking. The second system continues the piano part. The third system continues the piano part. The fourth system concludes the piece with a double bar line.

Еф-дур лествица

По постављању Еф-дур лествице вежбати с ученицима препознавање тонова. У почетним вежбањима трудити се да у задацима преовладава поступан покрет, али са спорадичним скоковима на доминанту и вођицу. Такође је корисно увести и тонове тоничног трозвука.

ПРЕПОЗНАВАЊЕ ТОНОВА

126 а

126 б

Компоновати диктате у Еф-дуру који се могу обрађивати усмено и писмено. Етиду бр. 127 обрадити с ученицима као самодиктат.

Andante А. Милетић
(клавирска пратња И. Дробни)

127

А. Милетић
(клавирска пратња И. Дробни)

128

Moderato

mf

mf

mp

mf

mp

А. Милетић
(клавирска пратња И. Дробни)

129

Allegro

mp

mp

mf

f

mf

МЕЛОДИЈСКИ ДИКТАТИ

129 a

Allegro 1. 2. И. Дробни

129 б

Allegro 1. 2. И. Дробни

Да би се обогатиле активности на часу, добро је подстицати ученике да у оквиру области стваралаштва осмишљавају ритмичке пратње за поједине мелодијске примере.

Обрнуто пунктирана фигура, синкопа, трозвуци

Уз обраду обрнуто пунктирање фигуре паралелно обрађивати задатке препознавања мотива и ритмичке диктате.

ПРЕПОЗНАВАЊЕ МОТИВА (обрнуто пунктирана фигура)

135 a *Andante* И. Дробни

1. 2. И. Дробни

РИТМИЧКИ ДИКТАТИ

135 б *Andante* И. Дробни

1. 2. И. Дробни

137 a *Moderato* И. Дробни

1. 2. И. Дробни

137 б *Moderato* И. Дробни

1. 2. И. Дробни

Вежбати с ученицима мануелну репродукцију синкопе. Упореджувати с обрнуто пунктираном фигуром.

ПРЕПОЗНАВАЊЕ МОТИВА (синкопа)

144 а Andante И. Дробни

144 б Andante И. Дробни

РИТМИЧКИ ДИКТАТИ

146 а Andante И. Дробни

146 б Moderato И. Дробни

МЕЛОДИЈСКИ ДИКТАТ

146 в Moderato И. Дробни

Ге-дур, велика и мала терца, кварта

Песма „Ерско коло” од тона сол може да се изводи и уз ритмичку пратњу. Такође је пожељно подстакнути ученике да пратњу осмисле сами.

148 а

Умерено Народна песма

f

152

Andante А. Пансерон (скраћено)

p

p

МЕЛОДИЈСКИ ДИКТАТ

152 a

Moderato

И. Дробни

Пре певања 153. етиде вежбати с ученицима препознавање тонова које је слично тонском кретању у примеру.

153

Moderato

А. Лемоан (скраћено)

МЕЛОДИЈСКИ ДИКТАТ

153 a

Moderato

И. Дробни

Allegro

А. Лемоан (скраћено)

154

154

mf

mf

p

p

СТВАРАЛАШТВО

Allegro

154 a

1.

2.

Узмах, квинта, квинтакорд

Andante

А. Милетић
(клавирска пратња И. Дробни)

157

157 *mf*

mf

mf

mp

mp

МЕЛОДИЈСКИ ДИКТАТ

Andante

А. Милетић

157 а

1. 2.

3. 4.

163

Allegro

И. Дробни

163

Allegro

И. Дробни

f

mf

mf

f

ПРЕПОЗНАВАЊЕ, ПЕВАЊЕ И ЗАПИСИВАЊЕ

Allegro

А. Милетић

163 а

163 а

Allegro

А. Милетић

1.

2.

3.

4.

Утврђивање Ге-дура

Упоредивање основне Це-дур лествице с Еф-дуром и Ге-дуром путем транспоновања једноставних песама и упоређивањем заједничких тетрахорада искористити за вежбе транспоновања мотива за утврђивање ступњева и транспонујућих модела („Ми је у средини“, „До је доле“ и сл.). Определити се за једну варијанту мотива за сваки ступањ како би је ученици научили напамет. Запамћени мотиви постаће део звучног фонда и „позивани“ асоцијацијом у случају потребе решавања проблематике у певању из нотног текста.

МОТИВИ ЗА УТВРЂИВАЊЕ СТУПЊЕВА (транспоновати и у Еф-дур и Ге-дур)

169 a

Утврђивању ступњева додати вежбања у којима се уз певање каденце ученицима свирају трозвуци на главним ступњевима са захтевом да, према упутству наставника, интонирају појединачне тонове трозвука.

МЕЛОДИЈСКИ ДИКТАТИ

174 a

Moderato

1. 2. A. Милетић

3. 4.

ПРЕПОЗНАВАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ И ЗАПИСИВАЊЕ

175 a

Moderato

1. 2. A. Милетић

3. 4.

174

Allegro

А. Милетић
(клавирска пратња И. Дробни)

174

Allegro

А. Милетић
(клавирска пратња И. Дробни)

mf

mf

175

Allegretto

В. А. Моцарт

175

Allegretto

В. А. Моцарт

f

f

Утврђивање Еф-дура

Вежбе транспоновања песама и мотива применити и у овој лекцији уз поређење заједничких трозвука основне Це-дур лествице с Ге-дуром и Еф-дуром.

Moderato

Т. Сусато, Рондо

192

The musical score for exercise 192 is in E-flat major (three flats) and 2/4 time. It consists of four systems of piano accompaniment. Each system has a treble and bass staff. The first system is marked *mf*. The second system is marked *mp*. The third system has a repeat sign and is marked *mf*. The fourth system ends with a double bar line. The melody is in the treble staff, and the piano accompaniment is in the bass staff.

193

Allegro

Т. Сусато, Салтарело

1.

mf

2.

f

3.

4.

МЕЛОДИЈСКИ ДИКТАТИ

193 a

Moderato

1. 2.

3. 4.

A. Милетић

195 a

Moderato

1. 2.

3. 4.

A. Милетић

Песме и примери који припадају народној тоналности гравитирају ка тоници на тону ре. Ученици се не оптерећују народном лествицом теоријски, већ је само схватају као другачију тоналност упоредо с истим тонским висинама које су звучно усвојили. Народна лествица састоји се од два молска тетрахорда везана на синафи, уз истакнут значај субфиналиса (велике секунде испод финалиса ре), народне тонике, а не II ступња Це-дура. Мелодијска грађа оба тетрахорда прати се лежећим тоновима који се могу ритмизовати. Најједноставнији облик пратње су лежећи тонови – смена финалиса и субфиналиса.

196 a

I II III IV V VI VII

На часовима уз остале активности додавати, према потреби и прилици, вежбања из теорије музике и познавања музичких појмова. Задаци из теорије који се налазе у *Уџбенику* дати су као предлози начина вежбања.

Вежбања

Moderato

А. Лемоан (скраћено)

202

The musical score is written for piano and voice. It begins with a treble staff for voice and a grand staff (treble and bass) for piano. The time signature is 3/4. The tempo is marked 'Moderato' and the dynamics start with a forte 'f' marking. The score consists of four systems of staves. The first system includes a treble staff for voice and a grand staff for piano. The piece concludes with a double bar line.

204

Moderato

А. Лемоан (прилагођено)

The musical score is written for voice and piano in 4/4 time. It consists of four systems of music. The first system is marked *mf* and the second *Fine*. The third system is marked *f* and the fourth *D.C. al Fine*. The score is written for voice and piano.

System 1: The voice part begins with a half note G4, followed by a quarter note A4, a half note B4, and a quarter note C5. The piano accompaniment features a continuous eighth-note pattern in the right hand and a steady bass line in the left hand.

System 2: The voice part continues with a half note D5, followed by a quarter note E5, a half note F5, and a quarter note G5. The piano accompaniment continues with the same eighth-note pattern.

System 3: The voice part begins with a half note A5, followed by a quarter note B5, a half note C6, and a quarter note D6. The piano accompaniment continues with the same eighth-note pattern.

System 4: The voice part begins with a half note E6, followed by a quarter note F6, a half note G6, and a quarter note A6. The piano accompaniment continues with the same eighth-note pattern.

Andante

205

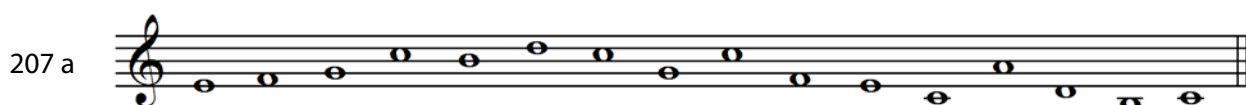
The musical score consists of four systems of piano accompaniment, each with a treble and bass staff. The time signature is 2/4. The tempo is marked 'Andante'. The first system (measure 205) starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The melody in the treble staff is a simple eighth-note scale. The bass staff provides a steady eighth-note accompaniment. The second system (measure 206) features a forte (*f*) dynamic. The melody continues with a slight upward inflection. The third system (measure 207) returns to mezzo-forte (*mf*). The melody has a long note followed by a descending scale. The fourth system (measure 208) concludes the piece with a final scale in the treble staff and a sustained accompaniment in the bass staff.

После певања песме „Играјмо се на слово, на слово“, у оквиру стваралаштва, предложити ученицима да осмисле мелодију на краћи текст неке песме или бројалице с израженим говорним ритмом.

Утврђивање Це-дура, Еф-дура и Ге-дура

Мелодијске примере припремати препознавањем и интонирањем тонова и мотива у складу с проблематиком коју је потребно препознати, схватити и репродуковати.

ПРЕПОЗНАВАЊЕ ТОНОВА

ПРЕПОЗНАВАЊЕ МОТИВА

МЕЛОДИЈСКИ ДИКТАТ

Andante

207

The musical score consists of four systems, each with a vocal line (treble clef) and a piano accompaniment (grand staff). The time signature is 3/4, and the tempo is Andante.

- System 1 (Measures 207-210):** The vocal line begins with a *mf* dynamic. It features a melodic line with eighth and quarter notes, some beamed together. The piano accompaniment has a steady eighth-note bass line in the left hand and chords in the right hand.
- System 2 (Measures 211-214):** The vocal line continues with a *mp* dynamic. The piano accompaniment remains consistent with the previous system.
- System 3 (Measures 215-218):** The vocal line starts with *mf* and ends with a *f* dynamic. The piano accompaniment features a more active bass line with eighth-note patterns.
- System 4 (Measures 219-222):** The vocal line begins with *mf*. The piano accompaniment continues with eighth-note patterns in the bass and chords in the treble.

208

Andante

А. Пансерон (прилагођено)
клавирска пратња И. Дробни

The musical score consists of four systems, each with a vocal line and a piano accompaniment. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The tempo is marked 'Andante'. The first system starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The piano accompaniment features a steady eighth-note bass line and chords in the right hand. The second system continues the accompaniment with some chromatic movement in the bass. The third system begins with a mezzo-piano (*mp*) dynamic. The fourth system ends with a 'rit.' (ritardando) marking. Dynamics include *mf* and *mp*.

209

Moderato

А. Лемоан (скраћено)

The musical score is written for a piano and voice. It is in the key of D major (indicated by two sharps) and 3/4 time. The tempo is marked 'Moderato'. The score consists of four systems, each with a vocal staff (treble clef) and a piano accompaniment (grand staff with treble and bass clefs). The first system begins with a piano (*p*) dynamic. The second system continues the melodic and harmonic development. The third system features a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The fourth system concludes with a piano (*p*) dynamic and a double bar line. The piano accompaniment includes various textures, such as block chords, moving lines, and sustained notes.

210

Andante

А. Пансерон (прилагођено)

musical score for piano and voice, measures 210-215. The score is in 3/4 time, key of B-flat major. The tempo is Andante. The piece is by А. Пансерон (прилагођено). The score consists of four systems, each with a vocal line and a piano accompaniment. The piano part features a steady bass line and chords in the right hand. The vocal line has a melodic contour with some rests. Dynamics include *mf* (measures 210-211), *mp* (measures 212-213), and *mf* (measures 214-215). The piece concludes with a double bar line in measure 215.

Обнављање и вежбање

После мелодијских примера 212 и 213 корисно је подстакнути ученике да сами састављају сличне мелодије од почетака или делова песама које знају. Ритмичку пратњу могу изводити и покретима.

У завршним вежбањима из теорије музике и познавања појмова и ознака може се комбиновати још сличних задатака.

Песме и мелодијске примере за које ученици покажу највише интересовања, могуће је обогатити ритмичком пратњом, а потом уз етиде с клавирском пратњом осмислити програм за јавни наступ на крају школске године.